

«Συνέντευξη με τον συγγραφέα σεναρίων κόμικ -
εικονογράφο ΚΥΡΙΑΚΟ ΜΑΚΡΗ»

*Η συνέντευξη παραχωρήθηκε στη Δήμητρα Κορομπόκη φοιτήτρια του Τμήματος
Θεατρικών Σπουδών του Παν/μίου Πελοποννήσου που εδρεύει στο Ναύπλιο*

Ο Κυριάκος Μακρής γεννήθηκε στο Ναύπλιο το 1979. Σπούδασε Τεχνικός Συντήρησης Έργων Τέχνης και Γραφιστική ενώ έχει παρακολουθήσει μαθήματα σκίτσου και εικονογράφησης. Το 2009 εικονογράφησε την ποιητική συλλογή του Ανδρέα Τσιάκου. Γράφει σενάρια για κόμικς. Κάποια τα εικονογραφεί ο ίδιος, κάποια τα δίνει σε άλλους εικονογράφους. Το 2012 κυκλοφόρησε το πρώτο του

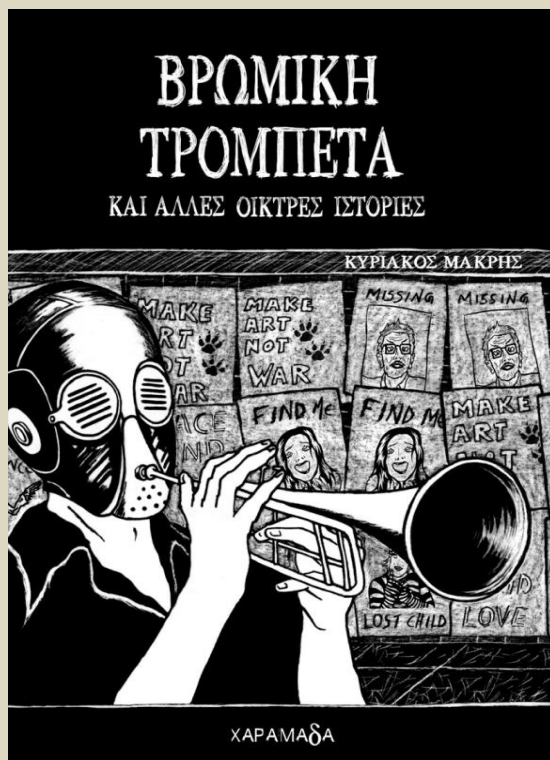
κόμικ άλμπουμ (σενάριο-εικονογράφηση) με τίτλο «ΒΡΩΜΙΚΗ ΤΡΟΜΠΕΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΟΙΚΤΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ» από τις εκδόσεις Χαραμάδα. Το 2014 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ένατη Διάσταση το κόμικ άλμπουμ «Η ΣΚΟΝΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ», σε δικό του σενάριο και εικονογράφηση της εικαστικού Βασιλικής Σαγκιώτη. Το 2015 κυκλοφόρησε το κόμικ άλμπουμ «Chemical Morpheus», πάλι σε δικό του σενάριο και εικονογράφηση από την Αλέξια Οθωναίου, από τις εκδόσεις COMICDOM-PRESS. Με τη Β. Σαγκιώτη έχουν συμμετάσχει με ιστορίες κόμικς σε εκθέσεις, ανθολογίες, fanzines και περιοδικά τέχνης. Είναι συνδιοργανωτής του Διαγωνισμού Γελοιογραφίας που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια στο Ναύπλιο.

Εργογραφία

- 1) ΒΡΩΜΙΚΗ ΤΡΟΜΠΕΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΟΙΚΤΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ» από τις εκδόσεις Χαραμάδα, Μάρτιος 2012 (σενάριο-εικονογράφηση)
- 2) Η ΣΚΟΝΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ από τις εκδόσεις Ένατη Διάσταση, Απρίλιος 2014
- 3) Chemical Morpheus από την COMICDOM-PRESS, Απρίλιος 2015

Σενάρια Κόμικς

- 1) ΒΡΩΜΙΚΗ ΤΡΟΜΠΕΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΟΙΚΤΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ» από τις εκδόσεις Χαραμάδα, Μάρτιος 2012 (σενάριο-εικονογράφηση)

«Φοβάμαι τις ιστορίες που δεν κατάφερα να εγκλωβίσω στις γραμμές και τα λόγια μου. Τις φοβάμαι γιατί δε θα το βάλουν κάτω. Θα συνωμοτήσουν και θα επιστρέψουν θυμωμένες σε ανύποπτο χρόνο. Σαν κηλίδες καυτές παραλύοντας κάθε είδους αντίσταση. Επιβάλλοντας έτσι την μεταλλαγμένη εξέλιξή τους».

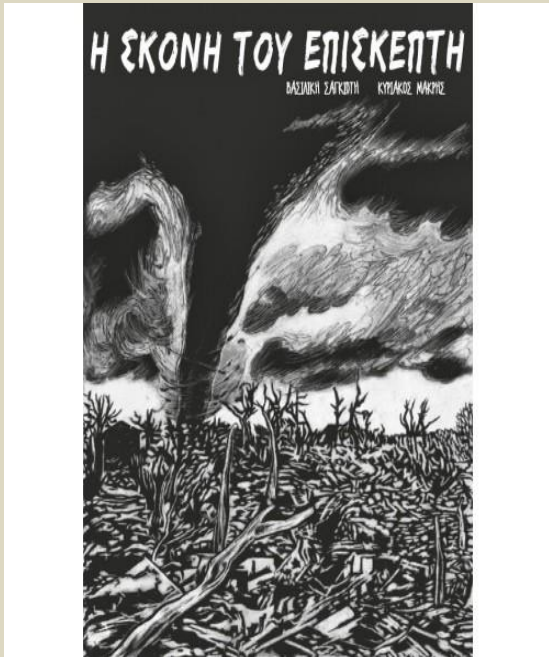
(από το οπισθόφυλλο του άλμπουμ)

Στον απόηχο μιας βρώμικης τρομπέτας, μια μπανιέρα πέφτει μυστηριωδώς από τον έκτο όροφο, εκεί όπου το παρελθόν επιλέγει τρόπους για την μελλοντική διάδοσή του. Ένα ραντεβού που μετατρέπεται σε μια καλοστημένη παγίδα, όταν οι εμμονές των κομπάρσων εκρήγνυνται, σκορπώντας καφκικό ηλεκτρισμό στους πρωταγωνιστές. Τα γάντια κουζίνας κρεμασμένα στα χέρια του θύτη περιμένουν υπομονετικά το πiónι που πέφτει για να εγκλωβίσουν τα μυστικά που λαχταρούν να επιστρέψουν στους ιδιοκτήτες τους.

Έντεκα σκοτεινές ιστορίες ψάχνουν αναγνώστες με σκοπό να τους μετατρέψουν σε μελλοντικούς αφηγητές.

Ιστορίες που λίγο πολύ κάθε σκεπτόμενο όν έχει αφουγκραστεί. Άνθρωποι που ζουν σα μηχανές, η προπαγάνδα και η τρομοκρατία των ΜΜΕ, ένας αδιόρατος φόβος πάνω από τα κεφάλια μας... ,άσκοπες ερωτήσεις, ο πιο κατάλληλος όμως για να απαντήσει είναι ο ίδιος ο δημιουργός....

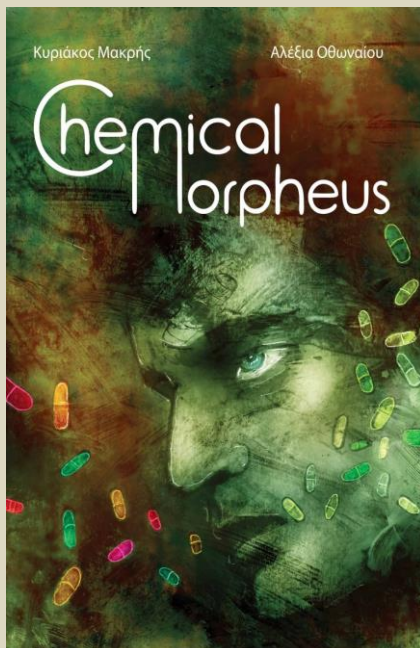
2) Η ΣΚΟΝΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ από τις εκδόσεις Ένατη Διάσταση, Απρίλιος 2014

Ο Ανεμοστρόβιλος «Άλφα» ετοιμάζεται για το σαρωτικό πέρασμά του από την πόλη Νεοδύνη. Η πόλη αδειάζει απελπιστικά τρομαγμένη. Ένας άνθρωπος θα μείνει πίσω και μαζί με τις αναμνήσεις του, θα αντιμετωπίσει τις ενοχές του. Δεν υπάρχει χρόνος. Δεν υπάρχει βαρύτητα. Μέσα στο μυαλό του περιστρέφονται όλα, ενώ ότι βρίσκεται έξω, περιστρέφεται από τον ανεμοστρόβιλο. Η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη και άνιση, στην περίπτωση που θα ήταν «μόνος».

«Το κόμικ «**Η Σκόνη του Επισκέπτη**» είναι μια παράξενη και σκοτεινή ιστορία με φόντο τις αναμνήσεις και την απομόνωση. Πρόκειται για ένα εσωτερικό one-shot τεύχος, με κλειστοφοβική ατμόσφαιρα και υποβλητική εικονογράφηση. Μια παραμυθένια αλληγορία σ' ένα ρημαγμένο αστικό τοπίο για εκείνους που αρνούνται να εγκαταλείψουν».

3) Chemical Morpheus από την COMICDOM-PRESS, Απρίλιος 2015 (graphic novel)

Ένας ιός, του οποίου η βασική παρενέργεια είναι η αδρανοποίηση του τμήματος του εγκεφάλου που ευθύνεται για τη δημιουργία ονείρων κατά τη διάρκεια του ύπνου. Οι νεότεροι δεν έχουν δει ποτέ τους όνειρα, ενώ οι παλαιότεροι τα θυμούνται σαν μια ωραία ανάμνηση. Η φαρμακευτική εταιρεία CAPSULE XPRNC προσπαθεί χρόνια τώρα να επαναφέρει τα όνειρα στους ανθρώπους. Αυτή τη φορά, όμως, είναι πολύ κοντά στο να το πετύχει, με επικεφαλής του προγράμματος Chemical Morpheus, το δόκτορα Έλιωτ Στερν. Αλήθεια, όταν δεν έχεις δει ποτέ σου όνειρα, πόσο εύκολα μπορείς να ξεχωρίσεις τον εφιάλτη που έρχεται;

Συνέντευξη

Με τον Κυριάκο συναντηθήκαμε ένα Σάββατο μεσημέρι σε μια όμορφη καφετέρια στο Άργος. Ο καιρός μας το επέτρεψε και καθίσαμε έξω. Κατά τη διάρκεια της συζήτησής μας, μας έκανε συντροφιά το όμορφο κάστρο της Λάρισας. Αν και γνωρίζομαστε αρκετό καιρό δεν είχε τύχει ποτέ ως τώρα να ανοίξουμε συζητήσεις γύρω από τις πνευματικές και καλλιτεχνικές του αναζητήσεις. Ο Κυριάκος είναι ένας άνθρωπος που δε θέλει να τραβάει τα βλέμματα και παρά το γεγονός ότι είναι ένα ιδιαίτερο, ανήσυχο και προβληματισμένο άτομο, θέλει το χρόνο του για να μπορέσει να εκφραστεί και να ανοιχτεί. Για εμένα λοιπόν ήταν διπλή η χαρά. Πρώτον, γιατί μοιράστηκα το απόγευμά μου με έναν πολύ αξιόλογο άνθρωπο και δεύτερον, γιατί μου δόθηκε η ευκαιρία να τον γνωρίσω λίγο καλύτερα!

Είμαστε η γενιά που μεγάλωσε με τα κόμικς και που περίμενε κάθε εβδομάδα να αγοράσει το καινούριο τεύχος. Για εσένα υπήρξε το κόμικ μία παιδική αγάπη ή προέκυψε στην πορεία της ενηλικίωσης σου;

Ισχύει αυτό. Όντως περιμέναμε να περάσει η εβδομάδα και να βγει το επόμενο τεύχος, για να το διαβάσουμε. Υπήρξα αναγνώστης πολλών κόμικς της εποχής μου και σίγουρα με επηρέασαν και οι χαρακτήρες τους. Αργότερα, βέβαια φανταζόμουν τους χαρακτήρες σε δικά μου σενάρια, οπότε κόλλησα το μικρόβιο, στο να παίρνω τους χαρακτήρες μέχρι να μάθω να φτιάχνω τους δικούς μου. Δανειζόμουν δηλαδή τους χαρακτήρες που διάβαζα στα κόμικς κι έφτιαχνα τα δικά μου σενάρια.

Όσον αφορά τα σενάρια των κόμικς σου ποιες θεωρείς ότι είναι σήμερα οι βασικές σου επιρροές;

Όσον αφορά τη ροή της εικονογράφησης στα κόμικς με επηρέασαν πάρα πολύ τα βιντεοκλίπ. Αυτό βέβαια δεν εξυπηρετεί τον τρόπο αφήγησης, δηλαδή μπορεί να μην είναι και ο σωστός τρόπος αφήγησης, για να είναι κατανοητός στον αναγνώστη. Απλά σαν πρώτη μου συνειδητή επιρροή ήταν αυτό, γρήγορες εικόνες, δράση... Από κει και πέρα όμως σίγουρα μου άρεσε ο κινηματογράφος, δηλαδή τα σενάρια μου είναι πιο πολύ κινηματογραφικά. Άνθρωποι, που έχουν διαβάσει ένα μέρος της δουλειάς μου, τα φαντάζονται ως ταινίες και κατά προέκταση δεν είναι και τυχαίο, ότι βγαίνουν ταινίες που βασίζονται σε ιστορίες κόμικς, είτε είναι υπερηρωικά/μυθοπλασία είτε είναι ρεαλιστικά όλα αυτά. Σίγουρα δέχτηκα σημαντική επιρροή και από τη μουσική. Επίσης τα διαβάσματά μου, το έργο διαφόρων συγγραφέων, μουσικών με έχουν σίγουρα επηρεάσει..

Η επικαιρότητα δε σε επηρεάζει; Νομίζω, ότι στα έργα διακρίνω έναν άνθρωπο που προβληματίζεται, έχει τις αγωνίες του για την εποχή που ζει και αυτό θέλει να το μοιραστεί με τους αναγνώστες του. Ανοίγεις κατά κάποιον τρόπο ένα διάλογο. Βάζεις τον αναγνώστη σου να σκεφτεί.

Με ενδιαφέρει η επικαιρότητα και αυτό που συμβαίνει γύρω μου, γι' αυτό που έχω ζήσει ως γενιά και αν θα μείνει κάτι, να μείνει ο προβληματισμός της γενιάς μου. Όχι, ότι αντιπροσωπεύω τον προβληματισμό της γενιάς μου, απλά υπάρχουν μες στα σενάρια μου αυτά τα στοιχεία, που ζήσαμε σα γενιά. Σίγουρα στη χώρα που ζούμε έρχονται πιο αργά τα πράγματα από ότι σε μία χώρα του εξωτερικού, αλλά στην ουσία πιστεύω, ότι η γενιά η δική μας έζησε κάποια πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα αρκετά έντονα, πράγματα που προσπαθούσαν να βρουν χώρο τόσο καιρό σε μας ενώ στο εξωτερικό είχαν ήδη βρει το χώρο τους στην κοινωνία.

Θεωρείς, ότι το ιντερνέτ και η τεχνολογία βοήθησε τους νέους ανθρώπους και καλλιτέχνες στην Ελλάδα να προωθούν πιο εύκολα τα έργα τους;

Ναι, και από τη στιγμή που σου δίνεται η ευκαιρία να πουλήσεις το έργο σου απευθείας στους αναγνώστες, στον ενδιαφερόμενο, αμέσως και αυτό σου δίνει τη δυνατότητα να χειριστείς το έργο σου όπως και όσο καλύτερα μπορείς εσύ.

Ουσιαστικά έφυγε η προώθηση των έργων από τους λίγους, από τις μεγάλες εκδοτικές εταιρίες. Το να εκδόσεις το έργο σου είναι πλέον κάτι που μπορείς να το κάνεις και μόνος σου (DIY).

Ναι, μπορείς να το κάνεις μόνος σου, να πουλάς μόνος σου το έργο σου και να φτάνει παντού.

Επομένως, αυτό είναι στα συν της εποχής μας. Είναι πιο εύκολο πλέον να διαχειριστεί ο ίδιος ο δημιουργός την τύχη του έργου του;

Ναι, μπορεί να το παρακολουθεί.

Και να ορίσει και την τύχη του;

Αυτό θεωρώ, ότι είναι θέμα μάρκετινγκ. Σίγουρα έχεις πιο πολλά μέσα να προβάλλεις τη δουλειά σου, αλλά σε βάθος χρόνου η δουλειά σου θα βρει τον αντίστοιχο χώρο, που της αξίζει.

Απλά, παλιά θεωρώ ότι μπορεί ο συγγραφέας του έργου να είχε μια τελείως διαφορετική άποψη για τον τρόπο προσέγγισης του έργου του, όμως ο εκδοτικός οίκος το διαχειριζόταν και το διαφήμιζε με τον τρόπο που έκρινε αυτός σωστό. Σήμερα αυτό έχει αλλάξει. Σήμερα ορίζει ο ίδιος ο δημιουργός την τύχη του έργου του, μιας και το κέρδος πλέον δεν είναι και τόσο μεγάλο.

Κοίτα, όταν μιλάμε για κόμικ θεωρώ ότι μιλάμε για ένα πολύ περιορισμένο κοινό. Δεν αναφέρομαι βέβαια σε αυτούς που ξέρουν ότι το κόμικ έχει πάρει και μιαν άλλη διάσταση, όπως για παράδειγμα στο χώρο της εκπαίδευσης. Αποτελεί πια εκπαιδευτικό εργαλείο στα χέρια των δασκάλων τόσο στο εξωτερικό, όσο και στην Ελλάδα πλέον. Μιλώ λοιπόν για αυτούς που θα αγοράσουν ακόμα ένα κόμικ. Οπότε όταν μιλάμε για ελληνικές εκδόσεις, μιλάμε για πολύ λίγα αντίτυπα. Όχι παραπάνω από 500 αντίτυπα. Δε μιλάμε ούτε για κέρδος ούτε για πωλήσεις. Πλέον στην Ελλάδα γίνονται τρία μεγάλα φεστιβάλ, ένα στη Θεσσαλονίκη και δύο στην Αθήνα, καθώς και ένα στην Κύπρο, τα

οποία φέρνουν κόσμο και επαγγελματίες απέξω είτε γνωστών τηλεοπτικών σειρών είτε γνωστών εταιρειών, όπως η DC, Marvel, fantagraphics και γίνεται μία προσπάθεια ανάδειξης του μέσου, ότι δηλαδή ένα κόμικ δεν είναι ένα έντυπο απλά για παιδιά, μπορεί να πραγματεύεται και θέματα για ενήλικες.

Τα δικά σου κόμικ δεν απευθύνονται σε παιδιά. Απευθύνονται σε εφήβους και ενήλικες. Δεν έχουν τόσο έντονα χρώματα ή όπως η «Βρώμικη τρομπέτα» είναι απλά ασπρόμαυρα.

Ναι, η επιλογή του μαυρόασπρου είναι και λίγο πιο εύκολη όσον αφορά το κόστος εκτύπωσης του άλμπουμ, γιατί μία έγχρωμη εκτύπωση είναι πολύ πιο ακριβή, οπότε μπορεί να μην ελκύει τους πάντες, δηλαδή μπορεί να μη το διαβάσει κάποιος μόνο και μόνο επειδή είναι ασπρόμαυρο.

Εγώ, νόμιζα ότι το κόμικ σου «Βρώμικη Τρομπέτα» ήταν ασπρόμαυρο από άποψη.

Ναι, η «Βρώμικη Τρομπέτα» ήταν από άποψη. Δε θα μπορούσε ποτέ να είναι έγχρωμο ούτε και η «Σκόνη του επισκέπτη». Το «Chemical Morpheus» θα μπορούσε, ναι. Αλλά και πάλι όχι με έντονα χρώματα, με πιο σκοτεινά...

Η Αλήθεια είναι, ότι και εγώ δε θα μπορούσα να τα φανταστώ με την έντονη εικονογράφηση των κλασικών κόμικ. Όσον αφορά το σενάριο των κόμικς σου, χρειάζεται αρκετός χρόνος για να στηθεί η ιστορία; Γιατί βλέπω, ότι από την έκδοση κάθε άλμπουμ σου μεσολαβεί τουλάχιστον ένας χρόνος.

Δεν είναι σταθερό. Μπορεί να κρατήσει υποσυνείδητα αρκετό καιρό. Σημειώνεις κάποιο υλικό, κάποια στιγμή που το φτάνεις κάπου, αρχίζεις και το εξελίσσεις και μπορεί να σου κολλήσει μία ιδέα που είχες σκεφτεί πριν αρκετά χρόνια και να πεις ... «αυτή η ιδέα είναι ωραία, λειτουργεί». Δεν είναι κάτι στάνταρντ.

Θεωρείς ότι κάποιος μπορεί να γράψει το σενάριο για ένα κόμικ χωρίς να έχει κάποιες εξειδικευμένες γνώσεις; Εσύ ασχολήθηκες, διάβασες πράγματα πριν αρχίσεις να γράφεις τα σενάρια σου ή μπορεί κάποιος να ξεκινήσει μόνος του να γράφει; Είναι απλό να σκεφτείς το πώς θα μπουν τα κείμενα σε συνδυασμό με τις εικόνες, το τι θα πει ο κάθε ήρωας;

Στην αρχή γινόταν καθαρά από αυτά που είχα διαβάσει σε άλλα κόμικς, σε βιβλία ως μυθιστορήματα, αλλά και από αυτά που είχα δει στον κινηματογράφο. Αργότερα όμως βλέπεις ότι για να είναι πιο κατανοητό για τον αναγνώστη αυτό που θέλεις να πεις, πρέπει να διαβάσεις κάποιες τεχνικές δημιουργικής γραφής. Να μάθεις, ότι μία ιστορία για να έχει καλή ροή πρέπει να ακολουθεί κάποιους «κανόνες», αλλά από κει και πέρα πρέπει να βάλεις και τη δική σου γραφή, το δικό σου τρόπο αφήγησης, και για να ξεχωρίζεις ως δημιουργός, αλλά και για να αποκτήσει και το έργο σου ταυτότητα. Και κάτι άλλο: όταν σχεδιάζεις ένα κόμικ δεν πρέπει να επικεντρωθείς μόνο στη γραφή του σεναρίου, γιατί στην ουσία κάνεις και τη σκηνοθεσία, άρα πρέπει να έχεις και τη σκηνοθετική ματιά, πρέπει δηλαδή να ασχοληθείς και με τη σκηνοθεσία, πρέπει όμως να ασχοληθείς και κάπως με το μοντάζ. Στον κινηματογράφο η εικόνα έχει μία συνεχή ροή, ενώ στο κόμικ, έχουμε τη ροή των καρτέ. Η εικόνα είναι στάσιμη, μπορεί να μην να

εξελίσσεται με τη ροή των καρτέ, πρέπει όμως να βάλεις στο παιχνίδι τον αναγνώστη να φανταστεί τα καρτέ που λείπουν. Όταν π.χ. στη μία εικόνα ο αναγνώστης βλέπει το φλιτζάνι στο τραπέζι και μετά το βλέπει στο χέρι του ήρωα υποσυνείδητα πρέπει να συμπληρώσει την κίνηση. Οπότε πρέπει να λάβεις και αυτό υπόψη σου, να βάζεις και τον αναγνώστη μέσα στην αφήγηση της ιστορίας.

Επομένως μπαίνεις στη θέση του αναγνώστη και προσπαθείς να καταλάβεις τι ακριβώς πρέπει να παραλείψεις χωρίς όμως να χάνεται η ροή της ιστορίας.

Αυτό πρέπει να κάνεις και αυτό το μαθαίνεις από την εμπειρία.

Και φαντάζομαι ότι σβήνεις και σχίζεις πολλά μέχρι να φτάσεις στο τελικό αποτέλεσμα

Ναι, ταυτόχρονα κάνεις και σχεδιασμό σελίδας, γιατί πρέπει στις σελίδες σου να υπάρχει μία ενιαία ροή. Αυτά που πρέπει να δείξεις σε μία σελίδα δεν μπορείς να τα πας στην επόμενη, δεν μπορείς να κόψεις τη σκηνή στη μέση. Θα πρέπει να αποφασίσεις εκεί που θα την κόψεις, να δικαιολογείται ο χρόνος που θα γυρίσει η σελίδα. Πρέπει να τα σκεφτείς αυτά.

Είναι σαν να γράφεις μία περίληψη που πρέπει να είναι «τόσο- όσο» και να τελειώσει μέσα σε ένα αυστηρό πλαίσιο. Είναι συγκεκριμένος ο χώρος που πρέπει να κόψεις ακριβώς τα πλάνα.

Ναι.

Όταν τα φτιάχνεις ζητάς τη γνώμη δικών σου ανθρώπων ή μόνο των ανθρώπων που συνεργάζεστε για την έκδοση του κόμικ;

Παλαιότερα ναι, στην αρχή το έκανα. Ζητούσα τη γνώμη δικών μου ανθρώπων. Τώρα πια δεν το κάνω. Θα μιλήσω με τον εκδότη μου, με ανθρώπους που έχουν άποψη πάνω σε αυτό. Θέλω νομίζω πια μία γνώμη πιο επαγγελματική, χωρίς βέβαια να σημαίνει αυτό, ότι αν μου πουν να αλλάξω κάτι θα το ακολουθήσω κιάλας, αν δεν εξυπηρετεί την ιστορία μου ή την αισθητική μου. Έχει κάποιο ενδιαφέρον η κριτική, αλλά δεν παίζει και τόσο ρόλο πια στη σύνθεση του σεναρίου μου.

Ίσως έχεις πια αποκτήσει και μία εμπειρία. Στην αρχή μιας προσπάθειας έχουμε περισσότερο ανάγκη να ακούσουμε και μία άλλη γνώμη, στην πορεία όμως έχουμε πιο συγκεκριμένη άποψη, για το τι θέλουμε να δημιουργήσουμε.

Σίγουρα. Ξέρεις ποιες σελίδες σου είναι οι δυνατές και ποιες είναι οι δευτερεύουσες. Ξέρεις ποια είναι τα κύρια καρτέ σου και ποια τα δευτερεύοντα. Και αυτό έχει να κάνει με την εμπειρία.

Όταν τελικά βλέπεις το έργο σου τυπωμένο και έτοιμο, έχεις αγωνία για την τύχη του; Πρέπει η «πνευματική πατρότητα» να είναι ένα ιδιαίτερο συναίσθημα.

Δεν μπορώ να πω ότι έχω αγωνία. Με το που κλειστεί το αρχείο για να πάει στο τυπογραφείο, φεύγει πλέον από εμένα. Όταν το πιάνω στα χέρια μου τυπωμένο, μου παίρνει μέρες- μη σου πω και εβδομάδες -για να το ξεφυλλίσω. Γενικά μόλις το δώσω για τύπωμα νιώθω, ότι έχει φύγει πλέον από εμένα, γιατί ξέρω ότι αυτό το έργο αντιπροσώπευε εμένα κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Τώρα μπορεί να μη με αντιπροσωπεύει πια, μπορεί να μην μου αρέσει πλέον το ίδιο και έτσι να μπω σε μια διαδικασία να σκεφτώ, μήπως έπρεπε να το κάνω έτσι ή μήπως θα έπρεπε αυτό να το κάνω αλλιώς. Δε θέλω λοιπόν να ξαναβάζω τον εαυτό μου σ' αυτή τη διαδικασία.

Είναι δηλαδή σαν μία σχέση που τελειώσε και αυτό είναι η ανάμνηση αυτής της σχέσης.

Ναι, κάπως έτσι. Μετά μπαίνει στη βιβλιοθήκη και πάμε για το επόμενο.

Επομένως για εσένα είναι η χαρά της δημιουργίας όσο το στήνεις, μετά όταν φύγει από τα χέρια σου μένει σαν μια ανάμνηση, σαν κάτι που σε εξέφραζε στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή της ζωής σου.

Ναι, συν ότι μου είναι δύσκολο να μιλήσω μετά για το έργο μου.

Απλά μιλώντας για ένα έργο σου, μπαίνεις πάλι στη διαδικασία να σκεφτείς την εποχή που το έγραφες, τις επιρροές που είχες τότε, τον τρόπο που σκεφτόσουν, την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόσουν..

Σίγουρα, ειδικά όταν κάνεις διόρθωση σεναρίου το αλλάζεις. Το αλλάζεις συνέχεια, δηλαδή όσες φορές πας να το διορθώσεις, στην ουσία είναι σα να γράφεις και ένα καινούριο σενάριο κάθε φορά. Το ίδιο ισχύει και όταν πας να περάσεις τους διαλόγους στο κόμικ, που και εκεί αλλάζεις πάλι πράγματα. Και όσο αυτό το πράγμα το κοιτάς τόσο το διορθώνεις. Κάποια στιγμή όμως πρέπει να κλείσει αυτό, γιατί δε θα τελειώσει ποτέ και στο τέλος η ιστορία θα αλλάξει τόσο πολύ, που ουσιαστικά θα είναι ένα άλλο έργο. Γι' αυτό είναι καλό να σταματάς με τις διορθώσεις την κατάλληλη στιγμή.

Σ' ένα από τα κόμικ υπάρχει στην πρώτη σελίδα το ποίημα ενός φίλου σου, του Ανδρέα του Τσιάκου. Θεωρείς, ότι υπάρχει χώρος σ' ένα κόμικ και για την ποίηση;

Ναι.

Γιατί επέλεξες ως εισαγωγή στο κόμικ σου ένα ποίημα;

Στην «Βρώμικη Τρομπέτα» επέλεξα για εισαγωγή ένα ποίημα και « Στη Σκόνη του επισκέπτη» για επίλογο επίσης ένα ποίημα. Δεν ξέρω ίσως είναι μια ρομαντική προσέγγιση, αλλά έτσι ήθελα να το προσεγγίσω...

Άρα, το κόμικ ξεφεύγει από τη στερεότυπη μορφή του. Πιστεύεις ότι μπορεί να συνδυαστεί και με άλλες μορφές τέχνης και επομένως δε χρειάζεται να βάζουμε κάποια στενά όρια στην τέχνη;

Ναι, τα κόμικς ήδη συνδυάζονται τόσο με τις εφαρμοσμένες τέχνες όσο και με τις εικαστικές σε πολλά επίπεδα. Όμως τώρα τελευταία βλέπουμε και την εξέλιξη του μέσου στο χώρο τις συγγραφής και μιλάω για έργα μεγάλων συγγραφέων που έχουν

εικονογραφηθεί, με πολύ ιδιαίτερο τρόπο χωρίς να μιμούνται το πρωτότυπο έργο. Βέβαια αυτό απαιτεί ιδιαίτερη δεξιοτεχνία για να μπορέσεις να το κάνεις και να μη βγει ένα «φτηνό» αποτέλεσμα. Πρέπει να το έχεις κατανοήσει και να έχεις και τη δυνατότητα να το κάνεις, γιατί ουσιαστικά παρουσιάζεις ένα καινούριο έργο που στηρίζεται στο πρωτότυπο. Υπάρχουν εξαιρετικά graphic novels που θίγουν θέματα πολιτικά, αφηγούνται ιστορικά γεγονότα, όπως για παράδειγμα την ιστορία της χιτλερικής Ευρώπης. Το Maus είναι ένα εκπληκτικό graphic novel και πολύ δυνατό, το Persepolis επίσης. Έχουμε εξαιρετικές καταγραφές σε μορφή κόμικ από δημιουργούς που προέρχονται από εμπόλεμες ζώνες, που θα μπορούσε κάποιος να πει ότι πλέον δημιουργείται ένα νέο «είδος» εικονογραφημένου άρθρου με διάφορες θεματολογίες.

Αυτό που λες ισχύει, γιατί πολλές φορές αντλούμε στοιχεία για γεγονότα του παρελθόντος από τον τύπο της εποχής, από γελοιογραφίες ή από κόμικ.

Αν θεωρήσουμε ότι η γελοιογραφία και το κόμικ είναι ξαδελφάκια, υπάρχει μία σημαντική διαφορά μεταξύ τους. Η γελοιογραφία θίγει ένα γεγονός εκείνη τη στιγμή με έναν τρόπο καυστικό, ειρωνικό, υπερβολικό, ενώ το κόμικ μεταφέρει μία πραγματικότητα, κατά κάποιο τρόπο διηγείται πράγματα.

Σήμερα η νεολαία είναι κολλημένη μπροστά σε μία οθόνη είτε ενός κινητού είτε ενός υπολογιστή, θεωρείς ότι το κόμικ είναι κατάλοιπο μιας πιο ρομαντικής και αθώας εποχής ή έχει μέλλον και στην cyber γενιά;

Δεν ξέρω, αν έχει μέλλον στη μορφή που τα μάθαμε εμείς. Αλλά σίγουρα θα συνεχίσει να υπάρχει η έντυπη μορφή του και η ψηφιακή βέβαια.

Εγώ φαντάζομαι ότι θα πάει πιο πολύ στην ψηφιακή μορφή. Μπορεί πια να μη γίνεται με το χέρι, γιατί τα παιδιά χρησιμοποιούν όλο και λιγότερο το μολύβι. Μπορεί όμως να γίνεται με τη βοήθεια προγραμμάτων. Ίσως κυριαρχήσει στο μέλλον το ψηφιακό κόμικ.

Αυτό πάει προς το animation, το οποίο έχει κερδίσει πολύ έδαφος τα τελευταία χρόνια. Αλλά σίγουρα θα υπάρχουν δημιουργοί που θα επιμένουν να σκισάρουν με το χέρι, έστω και αν ο αριθμός εντύπων είναι μικρός.

Πάντοτε είχα την απορία, πώς κάποιος οργανώνει τις σκέψεις του και καταφέρνει να τις μετατρέψει σε μία δημιουργική έκφραση. Πώς προκύπτει λοιπόν η ιδέα του σεναρίου; Η αφορμή δίνεται από κάποιο τυχαίο γεγονός ή είναι σκέψεις που κάποια στιγμή ζητούν επίμονα να εκφραστούν κάπως;

Είναι σκέψεις που επιμένουν και αν με κάποιο τρόπο δεν τις εκτονώσεις, συνέχεια θα σε «τριβελίζουν». Ο καθένας όμως επιλέγει το δικό του τρόπο έκφρασης. Αν είσαι συγγραφέας θα γράψεις ένα βιβλίο, αν είσαι σχεδιαστής θα σχεδιάσεις κάτι. Σίγουρα όμως δίνονται κάποιες αφορμές που σε ωθούν να κάνεις κάτι. Μπορεί να θαυμάσεις ένα έργο και να σκεφτείς, ότι θες και εσύ να δημιουργήσεις κάτι. Πρέπει όμως να είναι ξεκάθαρο τι θέλεις να πεις και τι θέλεις να θίξεις και αυτό να είναι ξεκάθαρο και στον αναγνώστη. Όταν δε συμβαίνει αυτό μπορείς να εικονογραφήσεις πολύ ωραία, να γράψεις πολύ ωραία, αλλά θα μείνει εκεί. Πρέπει να περάσεις κάτι στον αναγνώστη, έστω κι αν το

κάνεις με την ψυχαγωγική έννοια, π.χ. γράφω κάτι κωμικό, σημαίνει ότι ο αναγνώστης πρέπει να γελάσει, να χαρεί την ώρα που θα το διαβάσει. Να υπάρχει ξεκάθαρη πρόθεση, για το τι θες να πεις.

Βέβαια στα δικά σου σενάρια η πρόθεση δεν είναι κωμική, η πρόθεση σου είναι να προβληματίσεις και γενικά αισθάνομαι, ότι τα κόμικς σου διέπονται από μία αγωνία για την εποχή που ζούμε. Τι θέλουμε, που πάμε, τα ΜΜΕ που έχουν πνίξει το σύγχρονο άνθρωπο, την έλλειψη αξιών, την έλλειψη οικολογικής συνείδησης, ότι γενικά ο άνθρωπος έχει γίνει ένα εγωιστικό ον, που κοιτάζει μόνο τον εαυτό του, χωρίς να τον ενδιαφέρουν οι συνέπειες για τις επόμενες γενιές, για τους γύρω του.

Γενικά αισθάνομαι, ότι ο σύγχρονος άνθρωπος δεν κάνει πολλές σκέψεις. Το γεγονός ότι είναι τόσο εύκολο να βρει την πληροφορία, του μειώνει το ένστικτο της επιβίωσης αν θες. Αυτό δε σημαίνει ότι αν χρειαστεί δε θα παλέψει. Δυστυχώς όμως σήμερα τα έχει όλα έτοιμα, θέλει την πληροφορία έτοιμη, δε θα κάτσει να αποστηθίσει, θα μπει στο ιντερνέτ, θα «γκουγκλάρει» την πληροφορία και θα τη βρει αμέσως. Επειδή τυχαίνει να είσαι και εσύ εκπαιδευτικός και αυτή την περίοδο διδάσκω κι εγώ σε μία σχολή, βλέπω ότι τα παιδιά δυσκολεύονται να αποστηθίσουν και αυτό το βλέπεις κυρίως στα διαγωνίσματα. Μπορεί να συμμετέχουν στο μάθημα, όμως δυσκολεύονται πολύ να αποδώσουν το μάθημα στο γραπτό λόγο. Αυτή η ευκολία λοιπόν που δίνεται από την εποχής μας είναι λίγο παγίδα, γιατί από τη μία δε σου δίνει τη δυνατότητα να σκέφτεσαι, γιατί τα έχεις όλα μπροστά σου, από την άλλη η γνώση είναι απεριόριστη, όμως θεωρώ ότι οι νέες γενιές δεν επεξεργάζονται τη γνώση. Απλά ξέρουν που θα βρουν την πληροφορία.

Βέβαια στην «Βρώμικη τρομπέτα» ο ήρωας σου στην πρώτη ιστορία φαίνεται να αντιστέκεται στα ΜΜΕ, τα περιφρονεί, είναι επιθετικός απέναντι στην παρουσιάστρια και προσπαθεί να βρει τη χαμένη του ανθρωπιά που έχει χαθεί μέσα στο σύγχρονο τρόπο ζωής. Ο ήρωας χαίρεται, γιατί έσωσε ένα κοριτσάκι που με τη σειρά του τον φίλησε. Άρα, υπάρχει και ένα μήνυμα αισιοδοξίας, αφού θεωρείς ότι μπορεί και να μην έχει χαθεί η ανθρωπιά στην εποχή μας.

Ναι, υπάρχουν άνθρωποι που το παλεύουν αυτό. Έχω ακούσει όμως από πολλούς ανθρώπους, ότι δεν παίρνω ένα κατοικίδιο, γιατί δε θέλω να δεθώ συναισθηματικά μαζί του ή δεν βλέπω ταινίες που με πιέζουν συναισθηματικά, γιατί δε θέλω να χαλαστώ. Αλλά, πόσο άψυχο είναι αυτό; Αν δεν περάσει όλο αυτό μέσα σου για να υπάρξει μία ζύμωση, ποια είναι η εξέλιξη σου ως άτομο; Είσαι απλά για να δουλεύεις και να ζεις σαν ρομπότ; Συμβαίνουν πράγματα γύρω μας. Ένας πόλεμος, η φτώχεια που ίσως πολλές φορές τα προσπερνάμε, γιατί μας έχει απορροφήσει η καθημερινότητα. Λέμε περνάμε κρίση. Ναι, ωραία... Αναρωτηθήκαμε όμως πώς φτάσαμε ως εδώ ή ήμασταν απλά καταναλωτές και τώρα που δεν μπορούμε πια να καταναλώσουμε, αυτό θεωρούμε ότι είναι η κρίση; Η σκέψη μας λοιπόν φτάνει ως εκεί ή μπορεί να πάει και λίγο παρακάτω;

Το πρώτο κόμικ σου εκδόθηκε το 2012. Θεωρείς, ότι η κρίση σε επηρέασε κι εσένα, παρατηρώντας τις αντιδράσεις των γύρω σου, να εμπνευστείς τις ιστορίες σου;

Όχι, αυτό ήταν σύμπτωση. Ούτως ή άλλως αυτό που πραγματεύεται η «Βρώμικη Τρομπέτα», την παραπληροφόρηση, ήταν κάτι που πάντα με ενοχλούσε. Και όταν

εξαπλώθηκε η χρήση του διαδικτύου, άρχισα να καταλαβαίνω καλύτερα τον βρώμικο ρόλο των ΜΜΕ. Όταν δουλεύεις και η καθημερινότητα σε καταπίνει δεν προλαβαίνεις να ελέγξεις πάντα την πληροφορία που σου πλασάρεται από τα ΜΜΕ ή επίσης μπορεί να βρίσκεσαι και σε μια ηλικία που δεν σε ενδιαφέρουν τόσο όλα αυτά. Όταν όμως συνειδητοποιείς τι γίνεται στον κόσμο και υπάρχει μία ανισότητα πληροφόρησης από τα ΜΜΕ, αρχίζεις και προβληματίζεσαι και λες αυτό δεν το ήξερα ή αυτό το είχαν αποσιωπήσει. Αρχίζεις όμως και το βλέπεις μόνος σου και είναι ωραίο, όταν αρχίζεις και ανακαλύπτεις, ότι δεν είναι έτσι τα πράγματα όπως στα παρουσιάζουν. Αν δεν αμφισβητήσεις δε θα εξελιχθείς. Οι άνθρωποι έτσι προχώρησαν, αμφισβήτησαν και προχώρησαν.

Πολλοί θεωρούν το κόμικ ένα ευκολοανάγνωστο, συνήθως διασκεδαστικού περιεχομένου έντυπο. Τα δικά σου σενάρια, όπως και άλλων νέων δημιουργών αφηγούνται ιστορίες που «πονάνε» και μας φέρνουν αντιμέτωπους με την «άρρωστη εποχή» μας. Θεωρείς ότι το κόμικ μπορεί να το πετύχει καλύτερα αυτό από ότι άλλες γραπτές μορφές έκφρασης, μιας και έχει ένα επιπλέον όπλο, την εικόνα;

Ναι, σε ένα πρώτο επίπεδο ναι. Αλλά δε θεωρώ, ότι ένα κείμενο έχει λιγότερη δύναμη. Ίσα ίσα. Απλά έχουμε συνηθίσει πλέον να καταναλώνουμε εικόνες. Σίγουρα μία χαρούμενη εικόνα θα μας φτιάξει τη διάθεση μία πιο σκοτεινή εικόνα ίσως θα μας τρομάξει και λίγο. Μία εικόνα σε προδιαθέτει και λίγο, ενώ ένα κείμενο το προσαρμόζεις και λίγο ανάλογα με τη φαντασία σου.

Νομίζω οι πιο δύσκολες/σκληρές εικόνες είναι στην «Βρώμικη Τρομπέτα», ενώ στη «Σκόνη του επισκέπτη» είναι λίγο πιο ήρεμα τα πράγματα; Αλήθεια ο ήρωας στη «Σκόνη του επισκέπτη» είναι τελικά ένας αισιόδοξος άνθρωπος; Στο τέλος πεθαίνει, είχε όμως μία ζωή που έζησε πράγματα και απλά αποφασίζει να συμφιλιωθεί με το θάνατο του και να μην αποφύγει τον ανεμοστρόβιλο.

Την περίοδο που έγραφα το σενάριο μου ήταν πολύ δύσκολο να μιλήσω για αυτό. Δεν μπορούσα να σου πω τότε, γιατί έγινε έτσι το σενάριο. Πάντα υπάρχουν οι άνθρωποι που μένουν πίσω. Μου φαινόταν αδιανόητο, όταν ακόμα και την ώρα που το έγραφα και το εικονογραφούσα με τη Βασιλική τη Σαγκιώτη να απαντήσω, γιατί αυτός ο άνθρωπος μένει πίσω, ενώ μπορεί να φύγει, να σωθεί και να συνεχίσει και τη ζωή του. Αλλά και η ίδια η ιστορία μας έχει δείξει, ότι υπάρχουν και κάποιοι άνθρωποι για να μείνουν πίσω. Δεν είναι όλοι για να φύγουν. Απλά μένουν πίσω.

Ο ήρωας μένει όμως πίσω για να αντιμετωπίσει το πεπρωμένο του ή μένει πίσω, γιατί απλά έχει κουραστεί και δε θέλει να παλέψει πλέον στη ζωή του; Ούτως ή άλλως όλοι θα φύγουμε κάποια μέρα.

Στην ουσία, αν θες ο ήρωας επιλέγει το τέλος του. Όχι με τη μορφή της αυτοκτονίας. Δεν έχει τέτοια τάση. Μένοντας πίσω δε θέλει να κάνει αυτό. Επιλέγει απλά τον τρόπο που θα φύγει. Θα σου πω και κάτι άλλο. Οι ήρωες, όταν φτιάχνονται δε σου τα λένε και όλα. Ακόμα και στον ίδιο το συγγραφέα. Κατά κάποιο τρόπο σου επιβάλλουν την ύπαρξη τους μέσα στην ιστορία. Αφού μου έχεις δώσει αυτό το χαρακτήρα, θα με αφήσεις να έχω αυτό το χαρακτήρα. Γιατί αν κάνεις κάτι άλλο, θα πρέπει να φτιάξεις άλλο σενάριο ή

άλλο ήρωα. Κι αυτό δεν το αντιλαμβάνεσαι τα πρώτα χρόνια, ότι είναι έτσι. Μετά όμως που αφήνεσαι καταλαβαίνεις ότι έτσι πρέπει να είναι. Ο ήρωας λοιπόν στη «Σκόνη του επισκέπτη» έτσι ήταν. Δεν τον ενδιέφερε να αρχίσει στη ζωή του ένα νέο κύκλο, επέλεξε να κλείσει τον κύκλο της ζωής του με αυτό τον τρόπο. Γιατί απλά αυτό πίστευε.

Όταν το έγραφες αυτό το σενάριο είχες ορίσει τα χρονικά πλαίσια που διαδραματίζεται η ιστορία; Είναι η αναπόληση της ζωής του λίγο πριν το τέλος;

Η ιστορία διηγείται ουσιαστικά τις τρεις τελευταίες ώρες από τη ζωή του. Αλλά βλέπουμε και τις αναμνήσεις που του προκαλούν διάφορα πράγματα που συμβαίνουν εκείνη τη στιγμή στο σπίτι. Για παράδειγμα ακούει ένα τραγούδι, βλέπει ένα βιβλίο, βλέπει ένα πρόγραμμα στην τηλεόραση που του θυμίζει πράγματα. Όλα αυτά μπορεί να είναι κάποιες συμπτώσεις που εξυπηρετούν το σενάριο. Υπάρχουν όμως και στη ζωή μας τέτοιες συμπτώσεις που μας πάνε πίσω και μπορεί να είναι πολύ σύντομες. Μπορεί μέσα σε μια μέρα να σκεφτείς πολλά πράγματα από το παρελθόν σου.

Θεωρείς ότι η «Σκόνη του επισκέπτη» είναι λίγο αυτοβιογραφική;

Όχι, με τίποτα.

Δεν έχει δικά σου στοιχεία ο χαρακτήρας;

Όχι, είναι μίζερο για μένα όλο αυτό. Με τίποτα όμως. Από τη στιγμή που έχεις τη δυνατότητα να γράψεις κάτι καινούριο, θεωρώ τρομερά μίζερο να βάλεις στοιχεία του εαυτού σου μέσα. Μπαίνουν ούτως ή άλλως, για να είμαστε ειλικρινείς. Όμως δεν θα το επέλεγα συνειδητά.

Είναι λίγο σαν το ρόλο που ενσαρκώνει ένας ηθοποιός. Μπαίνεις στο πετσί του ήρωα, προσπαθήσεις να αφήσεις τα δικά σου στοιχεία στην άκρη, όμως κάπου υπάρχουν κι αυτά θαμμένα...

Όμως πολλές φορές μου συνέβη, όταν έγραφα το *Chemical Morpheus*, πριν το δώσω στην Αλέξια για την εικονογράφηση, να ταυτιστώ με κάποιους χαρακτήρες πολύ. Και αυτό ήταν πολύ τρομακτικό.

Και μια τελευταία ερώτηση που μου γεννήθηκε διαβάζοντας τα κόμικς σου. Τελικά ελπίζεις ότι ο κόσμος που ζούμε πάει από το κακό στο χειρότερο ή έχουμε ακόμα ελπίδα να σωθούμε;

Πάντα άκουγα από τους μεγαλύτερους να λένε παλιά ήταν καλύτερα, παλιά ήταν αλλιώς. Εγώ όμως πιστεύω στο μέλλον, πιστεύω στην τεχνολογία, πιστεύω στην επιστήμη. Δεν πιστεύω στο κάθε πέρυσι και καλύτερα. Παλιά μάθαινες έναν θάνατο από την καμπάνα του χωριού. Στο χωριό μου έτσι το μαθαίναμε ή ένα χαρμόσυνο γεγονός το μάθαινες από την κουτσομπόλα της γειτονιάς. Τώρα όλα αυτά τα πράγματα τα βλέπεις μπροστά σου σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα λόγω των "social media", αλλά μαθαίνεις να το ελέγχεις κι αυτό.

Στον «Χημικό Μορφέα» υπάρχει και κάτι αισιόδοξο. Ότι στο τέλος οι άνθρωποι ξαναρχίζουν να βλέπουν όνειρα. Υπάρχει όμως κι ένας αδιόρατος φόβος τελικά.

Στην ουσία αυτό που λέει το βιβλίο είναι, ότι οι άνθρωποι τελικά ποτέ δεν σταμάτησαν να ονειρεύονται, γιατί είναι στη φύση τους να βλέπουν όνειρα. Αυτό που έγινε με την ιό ήταν να τους αφαιρεθεί η μνήμη των ονείρων. Συνέχιζαν να βλέπουν όνειρα, αλλά δεν τα θυμούνταν. Η αντιστοιχία που προκύπτει είναι ότι όλοι κάνουμε όνειρα, αλλά δεν μπορούμε να τα πραγματοποιήσουμε, γιατί κάποιος μας το στερεί αυτό. Αυτό διαπραγματεύομαι ουσιαστικά. Ένα κομμάτι είναι αυτό. Από την άλλη στην πλοκή της ιστορίας προκύπτει, ότι προσπαθούν να επαναφέρουν τα όνειρα με τη βοήθεια ενός χαπιού μόνο και μόνο για να δημιουργήσουν μία εξάρτηση. Είναι το λίγο παρηγοριά στον άρρωστο, δώσε μου κάτι, να τη βγάλω και σήμερα. Κάπως έτσι το σκέφτηκα. Θα σου δώσω ένα πλεονέκτημα, αλλά αυτό θα φτάνει μέχρι εκεί που θέλω εγώ. Όχι παραπάνω. Το προτέρημα που σου δίνω θα το ελέγχω. Και αυτό με ενοχλεί πολύ.

Τώρα έχεις κάποιο καινούριο σενάριο στο μυαλό σου;

Ναι, δουλεύω πάνω σε ένα καινούριο σενάριο που μέχρι την ολοκλήρωσή του θα λέω ότι είναι ό,τι πιο ολοκληρωμένο έχω κάνει. Μέχρι που όταν τελειώσει και αυτό θα το πω για το επόμενο (γέλια) και είμαι ενθουσιασμένος γι' αυτό. Δουλεύω διάφορα σενάρια. Ένα θα το εικονογραφήσω εγώ και κάποια θα τα δώσω πάλι σε άλλους να τα κάνουν. Είμαι σε μία δημιουργική περίοδο.

Άρα, περιμένουμε τα επόμενα σενάρια σου. Σε ευχαριστώ πολύ γι' αυτή τη συνέντευξη!

Κι εγώ ευχαριστώ.

(Η συνέντευξη παραχωρήθηκε από τον Κυριάκο Μακρή στη Δήμητρα Κορομπόκη)

